49. štev. V Kranju, dne 10. decembra 1910. XI. leto.

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5·60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v «Zvezdi».

Izhaja vsako soboto zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petit-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo

Kranjski dekan Anton Koblar nagovarja mlekarice, naj zvišajo mleku ceno. V Stražišču dobe z novim letom pošto, katero hočejo vlakniti v farovž.

Nekaj o ljudskem štetju.

Še tri tedne in vršilo se bo zopet ljudsko štetje, od katerega je odvisna naša moč in množina od države zahtevanih gospodarskih in kulturnih pripomočkov. Ni čuda, da se vsi vzbujeni narodi v Avstriji z neko izvenredno vnemo pripravljajo na izvršitev te najvažnejše statistične funkcije. Glavno načelo vsakega statističnega dela je, iskanje resnice. Zato pa bi se morala tudi ta statistična funkcija vršiti po strogo strokovnih in znanstvenih načelih, kar pa se tudi topot zopet ne bo zgodilo, tako da bo i bodoče ljudsko štetje orožje političnih strasti in hujskarij in da bo števni materijal bodočega štetja za presojevanje narodnostnih razmer v Avstriji nezanesljiv in neporabljiv.

Največji nemški učenjaki, posebno sedanji rektor dunajske univerze, dr. Bernatzik, so povdarjali, da občevalni jezik ni in tudi ne more biti prava podlaga ljudskega štetja, in da se mora nadomestiti z maternim jezikom. Tudi državni zbor je rešetaval to znamenito vprašanje in sprejel resolucijo proti občevalnemu jeziku in za materni jezik, toda vlada je šla preko mnenja državnega zbora in največjih učenjakov na dnevni red in zaukazala ljudsko štetje po starem kopitu. In tako se bo ponovila koncem meseca decembra ona očividna goljufija, katera nam je pred desetimi leti podavila toliko ljudi našega jezika in naše krvi in nas ovirala v našem gospodarskem, narodnem in socialnem razvoju. Da bi se vsaj deloma preprečile posledice te očitne goljufije, bi se moralo zrevolucijonirati naše ljudstvo. Povedati se mu mora, kak pomen ima ljudsko štetje, kako se ima postavno vršiti, kake pravice imajo predvsem števni komisarji in kake pravice posamezni državljani. Na Slovenskem se je začelo v tem oziru posebno v nekaterih pokrajnih prav živahno gibanje. Z žalostnim srcem pa moramo konstatirati, da so ravno na Koroškem, kjer bi bil tozadevni pouk skoraj najbolj potreben in tudi najbolj vspešen, vsaj dosedaj izostali potrebni poučni shodi, na katerih bi se razpravljalo o važnem aktu ljudskega štetja. Morda so vodilni krogi na Koroškem zavzeli skrivno tiho taktiko, da bi ne opozorili na svoje priprave nasprotnikov, toda odkrito moramo reči, da se v tem vprašanju s takim delovanjem ne moremo zadovoljiti in da stojimo na stališču javne agitacije predvsem zaraditega, kar bi morali govorniki na teh shodih razpravljati posebno o pravicah in o postopanju števnih komisarjev.

Števni komisar mora namreč, — da doženo, kateri jezik mora vpisati kot občevalni jezik dotične osebe — vprašati družinskega poglavarja ali samostojno živeče posamezne osebe; števni komisar se mora vzdržati vsakršnega vplivanja na dotično osebo, kako naj odgovori; tudi ne sme stranko motiti z načinom vpraševanja. Te postavne določbe se števni komisarji, navadno nemškutarski učitelji, dosedaj na Koroškem niso držali, ampak z zasramovanjem in zaničevanjem ter z največjim terorizmom so vplivali na posamezne družinske poglavarje in jih na nepostaven in kazniv način prebarvali v Nemce. Znani so nam slučaji, da je števni komisar — nemškutarski učitelj — na izjavo družinskega očeta, da je Slovenec in da se v njegovi hiši občuje izključno slovenski, odgovoril: Eno besedo pa gotovo znaš nemško! Družabni oče je to potrdil in takoj je vpisal učitelj celo mnogoštevilno družino med Nemce. Taki gorostasni slučaji se pri prihodnjem ljudskem štetju ne smejo več prigoditi. Števnim komisarjem, ki bodo tudi topot poizkušali pregovoriti posamezne osebe, bo treba posebno strogo gledati na prste. Take očitne goljufije se ne smejo več zgoditi.

Vsak državljan brez strahu lahko izjavi, da je Slovenec, da se v njegovi družini govori slovenski in da hoče potemtakem biti vpisan za Slovenca. Kdor bi dal števnemu komisarju napačno izjavo, ta bi goljufal sebe in celokupni narod slovenski, kateremu vlada reže pravice po njegovem številu. Kakor pri volitvah, tako je tudi pri ljudskem štetju vsak posameznik svoboden, števni komisarji so vladni pomagači, ki ne smejo vplivati na posamezne osebe, ampak napisati morajo, kar jim posameznik narekuje.

Vsak Slovenec naj se torej posluži te svobode, nobenega izdajalca ne sme biti med nami in naraslo bo naše število in naša politična moč.

Deželni zbor kranjski.

Konec.

Posl. Gangl: Poročilo finančnega odseka o provizoričnem pobiranju deželnih priklad l. 1911 ima v drugem odstavku prve točke, da se sklene samostojna deželna naklada od porabljenega piva po 4 K od hektolitra. Ker sem bil že zadnjič proti zvišanju davka na pivo iz razlogov, ki sem jih navedel že tedaj, je moje stališče nasproti provizoriju jasno. Zatorej o tem nobene besede več. Dotakniti se pa hočem ob tej priliki dveh vprašanj, ki sicer nista v zvezi z dežel. financami, ki pa ima o njih deželni zbor vendar pravico govoriti. Tiče ta se mojega volilnega mesta Idrije. Člen XIX. državnega osnovnega zakona zagotavlja vsem narodom v naši državi enakopravnost v uradu, v šoli, v vsem javnem življenju. Nasproti Slovencem se ta enakopravnost izvršuje le tedaj z vso strogostjo, kadar jim je treba plačevati krvni in denarni davek. Tako tudi v Idriji. Tudi rudniška uprava noče poznati te zakonite določbe. V Idrijo

PODLISTEK.

Spomin na prof. dr. Edvarda Alberta.

Konec.

Drugo pismo:

«Preljubi in cenjeni prijatelj!

Hvala vam, da ste se oglasili. Toda tisti, ki je pisal to pismo, ni več Eim Purkersdorfski. To je kak slabovoljen Eim. Ko sem bil še mal fantek in sem jokal brez vzroka, mi je rekla stara mati: «Poglejmo ga, to ni naš Edvard, to je drugi, to je Edvardek ponočnega čuvaja.»

Tako tudi jaz vam pravim: «To je Eim nočnega čuvaja.»

Kaj vas je vrag motil, da ste posegli k hipnotičnim sredstvom? To ni bilo od Boga vdahnjeno, ampak od vraga.

Ne vidim, ali ste v resnici v njegovih krempljih! No? Odpovejte se mu!

Kar se tiče kopanja, se samo čudim, da že plavate. To je vendar dokaz velikega izboljšanja. Da vam srce po tri minute bije, temu se ne čudite, meni bi tudi bilo. Jaz bi tudi plaval na vašem mestu, a samo na varnih prostorih, kajti stara sva in nevajena na stvar. Ne ubijajte si glave s srednjeveškimi argumentacijami o oni upopleksiji. Čemu take stvari, katere niso fin de siecle?

Pojdite v božjem imenu na te krasne planine, oglejte te razkošne dolomite in bodite pridni, to je, ubogajte svojo gospo.

Na vse ste napravili vtisek orjaka, ki se zna obvladati. Qui se ipsum vincit, omnia vincit.

Pišite zopet!

Za enkrat vam in vaši ljubi gospej želimo vse dobre in ostajamo v odkritosrčnem prijateljstvu

E. in M. Albertovi.»

To sta samo dva mala vzorca. Mogoče, da pride enkrat čas, ko bom mogla objaviti tudi druge, prav zanimive dopise.

Ko sem se vrnila po pogrebu svojega moža iz Prage na Dunaj, sem se sestala z Albertom. Ko me je bil zagledal, se je ustavil in vzkliknil: «Srečanja sem se bal! Z mano je še slabo in vem, da je sedaj vrsta na meni.» — — —» Razšla sva se in jaz nisem ob svoji selitvi z Dunaja v Prago šla niti se poslovit k Albertovim, kajti nisem hotela razburjati bolnega moža, ampak sem to napravila pismeno.

Po nekolikem času, ko sem se bila že v Pragi udomačila, sem bila povabljena od umetniškega društva, da bi pristopila k odboru za prosiavo mojstra R. Sprejela sem povabilo in kakor vsem drugim pripateljem in znancem sem poslala tudi subskrični list Albertu. Sprejela sem pismo tegale obsega:

Milostna gospa!

Vaš drugi list sem tako dobro založil, da ga nisem mogel najti. Ko sem ga našel, pošiljam subskrični list in vsoto 20 K v prid R.

Prav zelo me je razveselila vaša znana pisava; gospod vladni svetnik Lukeš je pripovedoval, da ste zdrava.

Na nepozabnega Gustava se ne spominjam samo jaz, ampak cela vrsta ljudi, in povsod, kjer govore o sedanji politiki. Ta bi ga sedaj pripravila v grob.

Meni se godi sedaj splošno mnogo bolje. Vsaj lahko čitam, pišem, predavam in oferiram. A duševno sem potrt kakor sem bil lani in razburi me včasi celo deprimira vsaka malenkost. Posebno ljudsko govorjenje in prazno besedičenje, kakor ga mora zdravnik često poslušati, me zelo neprijetno razburja. Ako bi imel vsaj mir pred ljudmi, bilo bi mogoče bolje. Upam, da se v počitnicah odpočijem.

Nič ni več z mano. Jaz spadam kam v kak kot, kjer bi imel mir od vsega posebnega pehanja

pošilja celo uradnike, ki ne poznajo nobenega slovanskega jezika, torej jim je občevanje z delavci, ki so vsi slovenske narodnosti, onemogočeno. Izgovarjajo se s tem, da ni slovenskih uradnikov. Da se pa tudi Slovenci morejo posvetiti montanistiškim studijam, je za absolvente idrijske realke postavilo mesto v svoj proračun vsoto, ki jim naj služi v dosego visokošolskih študij, da pozneje lahko pridejo k idrijskemu rudniku kot uradniki. Ker raste število abiturijentov Idrijčanov, je hotelo mesto zvišati podporo, a bil je vložen rekurz, ki mu je seveda deželni odbor ugodil. — Rudnik sam ima na svojih poslopjih samonemške napise, v rudniški šoli so vsi napisi nad razredi nemški, celo plačilni listki delavcev so nemški. To ni enakopravnost. Če je državi in rudniški upravi všeč dobiček iz slovenske Idrije, mora svojemu nemškemu šovinizmu napraviti konec. Zato predlagam: Deželni zbor sklení: C. kr. ministrstvo za javna dela se pozivlja, da čá nemudoma napraviti na vseh svojih uradih in poslopjih v Idriji vsaj dvojezične, t. j. slovensko-nemške napise, čuvajoč s tem v členu XIX. državnega osnovnega zakona zajamčeno enakopravnost. Še druga zadeva je, ki sem že govoril o njih. To so dobre naše prometne zveze. Predlagal sem v zadnjem zasedanju, da se preuredi poštna zveza Logatec-Idrija-Sv. Lucija, oziroma da se uvede avtomobilna vožnja. Kakor sem poučen, je poštno ravnateljstvo v Trstvu, žal, mnenja, da je taka poštna zveza, kakršna je sedaj, najboljša. Slaba prometna vodstva jako otežčujejo občevanje Idrije in okolice z zunanjim svetom, tudi z okrajnim glavarstvom v Logatcu, to pa zlasti v zimskem času, ko mora biti človek vesel, ako se pripelje v Logatec s pošto v 7. ali 8 urah, ako sploh kje spotoma ne obtiči. Idrija sama, Žiri, Vojsko, Čekovnik, Sp. Idrija, Dole itd. imajo z glavarstvom mnogo posla, ki se vedno množi. Res ima glavarstvo vsak mesec uraden dan v Idriji, a to ne zadošča, kar se posebno pozna ob kaki katastrofi, ki zadene Idrijo, kakor n. pr. ob povodnji. Država črpa iz Idrije ogromen dobiček, zato bi država tudi nasproti Idriji se morala izkazati uslužno, to bi se zgodilo, seveda v majhni meri, tudi s tem, da se napravi v Idriji ekspozitura okr. glavarstva. Stavljam predlog: Deželni zbor sklení: C. kr. vlada se pozivlja, da čimpreje ustanovi v Idriji, v drugem največjem mestu na Kranjskem, ekspozituro c. kr. okrajnega glavarstva v Legatcu.

Po govoru posl. Gangla je nastala kratka pavza. Klerikalni poslanci so šli v bufet, medtem pa je deželni glavar pl. Šuklje podelil besedo dr. Lampetu. Pri tem se je oglasil posl. Turk-ter zaklical: «Saj nismo sklepčni.» In res, v dvorani je bilo samo par poslancev. Deželni glavar je zvonil in zvonil, dokler ni priklical dovolj poslancev v dvorano. Dr. Lampe je polemiziral s predgovorniki. Nato se oglasi za besedo deželni predsednik baron Schwarz.

Schwarzove pritožbe in zagovor.

Baron Schwarz se je bridko pritoževal, da se ga napada z napredne strani s toliko ostrostjo, čes, napredni govorniki pretehtajo vsako besedo, ako se nanaša na privatno osebo, glede njega pa se niti ne pomišljajo rabiti najostrejših izrazov. In vendar ima tudi on pravico zahtevati, da se ima ž njim toliko ozira, kakor s kakšno privatno osebo. Nato je odgovarjal na dr. Tavčarjeva izvajanja glede persekucije učiteljstva. Rekel je, da so bili dotični učitelji disciplinirani zategadelj, ker so direktno v šoli uganjali politiko. Nato je reagiral na očitanje, da je sluga klerikalne stranke, zatrjeval, da je popolnoma neovisen od vsake stranke in da postopa vedno strogo objektivno, ne glede na levo ali desno. (Dr. Tavčar: Kaj pa z ljubljanskim statutom?)

Glede onimoznih 200 K, izplačanih od deželnega odbora vladnim uradnikom radi nekih del, tičočih se ljubljanskega statuta, je rekel, da so vladni uradniki izvršili delo, ki bi je moral izvesti deželni odbor. Zato je deželni odbor priznal ono nagrado uradnikom, ki niso baš blagoslovljeni s pozemskimi darovi. Nagrada je bila izplačana, ne da bi on o tem prej vedel, a kasneje je on to odobril.

Baron Schwarz je govoril nemško in tako tiho ter s tresočim glasom, da ga je bilo težko razumeti.

Nato je govoril dr. Šusteršič, ki je polemiziral obširno in dolgovezno, kakor vselej, z vsemi predgovorniki. Med njegovi izvajanji je prišlo do burnega konflikta med njim in dr. Trillerjem, in sicer radi bosanskega referata.

Šusteršič je očital dr. Trillerju nedostojnost, nakar je le ta repliciral z očitanjem, da laže, ako trdi, da je napadel vero. Šusteršič je nato jel pozivati deželnega glavarja, naj nastopi proti dr. Trillerju, češ, da ga je razžalil.

Glavar je dr. Trillerja poklical k redu.

Ob 3. popoldne je bila seja prekinjena in se nadaljuje ob pol 5. popoldne.

Posl. grof Barbo precej neokusno brani kranjsko nemštvo ter polemizira z dr. Šusteršičem. Graja razdelitev mandatov v posameznih odsekih. V demokratizaciji vidi veliko nevarnost in pravi, da je prišel čas, ko bo marsikdo obžaloval, da je pomagal pri odstranitvi konservativnih naprav.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, deželni glavar zaključi debato.

Dr. Triller se je oglasil k faktičnemu popravku. Ker pa dr. Šusteršiča ni, se odpove besedi.

Poročevalec dr. Krek pravi, da ne morejo še vedeti za pokritje, ker ne ve, kako bo razmerje dežele napram državi. Polemizira z Barbom in narodno-naprednimi poslanci ter priporoča predlog.

Nato se glasuje o predlogu finančnega odseka, ki se sprejme z glasovi klerikalcev in veleposestnikov. Ravnotako se sprejme prva resolucija, dočim se sprejme druga soglasno.

Prva resolucija posl. Gangla se sprejme soglasno, ravnotako tudi druga. — Resoluciji dr. Lampeta se sprejmeta.

Volitev kuratorija in revizorjev za deželno banko.

Posl. dr. Lampe predlaga, naj se takoj sklepa o predlogu deželnega odbora, ki se glasi:

Deželni zbor sklení:

V direktorij deželne banke se izvolijo:

Za predsednika: Karel Pollak, tovarnar v Ljubljani; za podpredsednike: Ivan Kregar, podpredsednik trgov. in obrt. zbornice; Jožef Lončarič, podjetnik v Ljubljani; Jožef Šiška, stolni kanonik v Ljubljani. — Za kuratorje: Anton Belec, župan v Št. Vidu pri Ljubljani; baron Oton Apfaltrern, graščak na Križu; dr. Ivan Šusteršič, odvetnik v Ljubljani; Ivan Traven, ravnatelj «Zadružne Zveze» v Ljubljani; Jožef Mandelj, deželni poslanec v Ljubljani; dr. Ferdinand Eger, odvetnik v Ljubljani; dr. Karel Triller, odvetnik v Ljubljani; dr. Danilo Majaron, odvetnik v Ljubljani. — Za namestnika: Anton Rojina, mizar v Ljubljani; Peter Križaj, tovarnar v Št. Petru na Krasu. — Za revizorje: Fr. Bartol, župan v Sodražici; Anton Kobi veletržec na Bregu pri Borovnici; Andrej Šarabon, trgovec v Ljubljani; Henrik pl. Schollmayer-Lichtenberg; knez Schönburg-Waldenburgov gozdni in domenski ravnatelj; Rajko Marenčič, trgovec v Kranju; Ivan Zabret, župan v Bokovku pri Kranju.

Predlog se sprejme.

Deželni predsednik baron Teod. Schwarz sporoči, da je s tem zasedanje deželnega zbora zaključeno.

Deželni glavar pl. Šuklje pravi v zaključni besedi, da se bodo sadovi tega zasedanja poznali še pri potomcih. (Dr. Triller: «Se bojimo!») Zahvali se vsem poslancem in deželnemu predsedniku za sodelovanje. Spominja se cesarja, njegove osemdesetletnice ter pozove poslance, naj zakličejo trikratni «Živio!», čemur se poslanci odzovejo.

Moja žena se vam toplo priporoča; je zdrava.

S prisrčno udanostjo se vam, milostna gospa, priporoča vaš vdani

Dunaj, 24. aprila 1898. prof. Albert.»

Sešla sem se z Albertom pozneje še trikrat in to, ko sem bila po drugi svoji možitvi s svojim možem na Dunaju. To pa ni bil več oni Albert, kakor sem ga prej poznala, hiral je vedno bolj in pri tem je bilo najbolj grozno to, da si je bil v svesti, v kakšnem stanju se nahaja.

Spominjam se tudi, da je Albert, ko je pri nas pripovedoval o sreči, katero je dočakal pri rojstvu svojega sinka, in potlej, ko ga je ta sinek prvič ogovoril z besedo «ata» in dalje, ko je prinesel iz šole prvo izpričevalo, se grenko zjokal . . .

Kako bolesten vtisek je videti takega moža! Jokali smo ž njim.

Bil je deležen velikega priznanja. Dijaki so ga obožavali. Prijatelji so ga ljubili in spoštovali.

Pridobil si je bogastva.

A sreče . . . .?

Ko končujem, opažam, da je proti moji volji izpeljalo tužen spomin moje pero.

Julija Schwarzova-Elmova. (Nar. Listy.)

Novice iz selške doline.

Hudobija klerikalnih koritarjev presega že višek nesramnosti. Dne 1. decembra t. l. se je vršil od strani cestnega odbora pregled ceste skozi selško dolino. Bili so navzoči deželni inžener, načelnik cestnega odbora, cestni mojster in Luka Markelj. Ti možakarji so prišli do Železnikov in si ogledovali cesto. Pri klerikalnih pristaših je bilo po njih sodbi vse v redu in niso zapazili nič nepravilnega in tudi velik kup sneženega plazu niso videli pred Čočovo hišo, čeprav so bili kmalu prevrgli. V Petrovem brdu so pa videli na klancu že veliko nevarnost in to pa najbrž zato, ker ondotne žage niso last kakega klerikalnega mogočneža, sicer bi tukaj tudi ne bilo nič nevarnega za voznike, ker se dosedaj na tem mestu še niso pripetile nikake nesreče. Pregledalo se je tudi dovoženi gramoz za cesto, kateri je bil pa samo od klerikalnih oddajalcev priznan za dober materijal, ves drugi materijal se je zdel tem možakarjem malovreden, iz česar se lahko sklepa, da vsi prav veliko razumejo na gramoz. Priznano je od vseh razumnih ljudi, da je najboljši gramoz z «Jelencovega» kamenja, toda mož poštenjak in naprednega mišljenja je vzrok, da ta kunštna komisija ni mogla priznati «Jelencov» gramoz za dober materijal ter mu odtegnila pri računu okroglo 600 kron. Drugi oddajalec, njegov sosed, je klerikalec «Tajne» s Prapotnega, ki ima iz dokaj slabšega kamenja gramoz, toda bil je pohvaljen ves njegov materijal. Dasi je za polovico slabši na cesti kakor pa Jelencov, morda se mu je dalo še nekaj za nameček za to, ker je klerikalec in ker se je Jelencu odtrgalo pri računu več sto kronic. Tako se sedaj dela v dobi klerikalnega gospodarstva. Kar je klerikalnega, vse je odobreno in prevzeto ne glede na to, da dežela trpi veliko škodo od klerikalnih koritarjev. Dotični pri pregledovanju ceste navzoči inžener mora biti prava ničla v svoji stroki, ali pa je metla, s katero pometajo različni Čoči in naduti fajmoštri. Cestnega mojstra niti ni vredno omenjati, ker je priklenjen z verigo na klerikalno korito in mora verovati, ako se mu reče, da črna barva ni črna, ampak bela. Ošabnemu Luki Markelju, klerikalnemu mogočnežu, se dobro godi v Hrastniku, zato se ne meni za drugo kakor za to, da mu vedno v žep letijo kronice, na cesto pa razume toliko kakor njegov prijatelj Čoč. Cestni načelnik je po milosti kakega fajmoštra prišel do svoje časti in mora tako delati, kakor mu enaki gospodje ukazujejo, in kot tak, ki izvira iz žepa kakega fajmoštra, mora, ako hoče, da se ga ne odstavi, na ukaz tudi reči, da je vse slabo, kar je last naprednjakov, in vse dobro, kar je klerikalnega, čeprav sam nasprotno pripozna. Zapomnite si pa vsi tisti podrepniki črnih sukenj, da bode prav kmalu zapihal drugačni veter in takrat vam bodemo vračali milo za drago. In če cestna komisija, sestoječa iz samih takih brihtnih glavic, odteguje naprednjakom stotake, se jim bode čisto gotovo vračalo. Vsaka sila samo en čas trpi.

Loške novice.

Občinska seja se je vršila, kakor smo zadnjič omenili, 3. t. m. Po prečitanju zapisnika o predzadnji občinski seji, se je najprvo oglasil klerikalni odbornik g. dr. Hubad z zahtevo, naj se pravkar prečitani sejni zapisnik popravi v tem zmislu, da on ni glasoval za predlog za vložitev pritožbe na deželno vlado zaradi ureditve organistove plače na podlagi konkurenčne obravnave žalostnega spomina. Ta prigovor je zlasti odobrovoljil poleg g. dr. Hubada sedečega odbornika g. župnika Šinkovca! Gospod župan je obljubil ugoditi temu zahtevku, dasi se je začudil, zakaj se ni g. dr. Hubad oglasil takoj, ko je župan konštatiral po glasovanju, da je bil predlog za pritožbo soglasno sprejet! In take zaspane odbornike, kakor je naš g. dr. Hubad, volijo naši klerikalni volilci na pritisk duhovnikov in njihovih podrepnikov. Radovedni smo, kake občinske može bodo šele ti dobri in verni volilci volili po novem, za naše klerikalce kakor nalašč tako ugodno prikrojenem volilnem redu. Menda take, da bodo glasovali že takoj v prvem letu za stoodstotno občinsko doklado, kakor je že povedal nek klerikalni občinski odbornik. Mi pa menimo, da tudi še stoodstotna doklada ne bo zadoščala, ako bodo hoteli naši klerikalni veljaki uresničiti vse svoje «koristne» načrte. Glavna točka dnevnega reda so bili proračuni za leto 1911. G. župan je takoj pripomnil, da se je letošnje leto celo občinsko računovodstvo uredilo nanovo in da tudi predloženi proračuni temelje na tej preuredbi. Prečital je vse postavke proračuna, ki jih je občinski odbor le z neko malo izpremembo sprejel tako, kakor jih je nasvetoval g. župan. Sedaj leže vsi ti proračuni vsakomu na pregled v občinski pisarni do 18. t. m. Po sprejetju proračunov in pokritja primanjkljajev se je oglasil odbornik gosp. župnik Šinkovec, ki je priznal, da so proračuni sicer sestavljeni zelo natančno, vendar pogreša v njih postavka za one odvetniške stroške, ki jih bo občina imela vsled vložene pritožbe zaradi organistove plače! Samoobsebi je umljivo, da je odbornik g. župnik Šinkovec hotel s tem kritizirati tozadevni sklep, o katerem se je nekaj vsajal tudi njegov najzvestejši somišljenik, g. dr. Hubad, kakor smo že zgoraj navedli. Toda g. župnik ni s svojo kritiko dosegel drugega, kakor da so se na njegov

Dopisi.

Iz Železnikov. Pri porotni obravnavi dne 3. t. m. je bil Franc Šuštar vsled obdolženega uboja svojega svaka, pokojnega Ivana Tušeka, oproščen. To se vzame na znanje, toda javnost je še vedno prvotnega mnenja. Prav slab utis na svoje vernike je napravil župnik Marčič, ko je posvetil takoj v nedeljo poseben govor Šuštarju ter se radoval nad lastnim pristašem, ker je bil oproščen. S svojim govorom je pokazal naš Valentin v pravi luči svojo naravo in veselje nad liberalno krvjo. Kaj mar župniku, ako je Tušek moral umreti vsled telesnih poškodb, katere so bile dokazane, samo da je njegov pristaš oproščen, to je njegovo veselje. V interesu njegovega pristaša Šušterja svetujemo Valentinu, naj sedaj po končanem tragičnem dogodku molči, sicer bodemo začeli pisati stvari, ki bodejo v sramoto celi klerikalni stranki. Ker župnik tako rad napravlja posebne pridige in tolče po naprednjakih, naj nam pa še ob taki prilikah nekoliko pojasni o dobrih malicah. Naša stranka nima prižnice na razpolago, zato bodemo radi našega dičnega Valentina v „Gorenjcu“ morali zavzeti nekoliko več prostora, da se bo vsaj deloma odgovarjalo na specijalne cerkvene govore.

račun vsi pametni občinski odborniki malo nasmejali. Dà dà v prave roke bode občina prišla šele tedaj, ko bode v njej po svoji mili volji gospodarila naša vsemogočna klerikalna deteljica Šinkovec, Hubad in Pepe. — Druge manj važne zadeve so se nato odložile za prihodnjo sejo.

Miklavžev večer se je letos v naši čitalnici prav dobro obnesel. Čitalnična dvorana je bila polna občinstva, seveda največ je bilo otrok, ki so pridno odgovarjali na vsa Miklavževa vprašanja. Splošno sta tudi ugaljala dva lepa angelčka, ki sta otrokom delila raznih daril. Le dva odurna parkelja sta bila v grozo in trepet nedolžnim otročičem, da ju je Miklavž in angelčka moral večkrat krotiti, ko sta hotela postati presilovita. Drugič ju bo treba na verigah privezati, ta grda parkleža!

Občni zbor «Narodne čitalnice» se je vršil v četrtek, 8 t. m. ob 7. uri zvečer. Podpredsednik, g. Oskar Dev, je poročal o društvenem delovanju mesto v Postojno preselivšega se tajnika. Čitalnica je v 48. društvenem letu in šteje 46 rednih ter 1 častnega člana. V preteklem letu sta se priredili 2 veselici in Miklavžev večer, ki je bil zelo dobro obiskan. Pevski zbor in salonski orkester nista nastopila, zato smo pa osredotočili vse delovanje v Ljudsko knjižnico in predavanja. Predavanj se je vršilo 16 in s ponosom konštatiramo, da so bila prav dobro obiskana. Člani in nečlani so z veseljem segali po knjigah. Čitalnica je letos pristopila k obrambnemu skladu C. M. D. z zneskom 100 K. Čitalnični inventar je vreden čez 2100 K. Nato je poročal blagajnik g. Anton Kašman o denarnem gibanju. Iz poročila knjižničarja povzemamo, da je Ljudska knjižnica, ki obstoji že tretje leto, izposodila samo v zadnjem letu na 259 izkaznicah 2288 knjig. Vseh izkaznic se je izdalo 880, samo v preteklem letu 159. Denarno stanje Ljudske knjižnice sicer ni posebno ugodno, ker ni bilo toliko podpor, kakor v prejšnjih dveh letih in ker smo ves denar izdali za nakup novih knjig in za vezavo. Po zadnjem izkazu, ki se je izdal za prvo poslovno leto, je imela naša knjižnica 483 knjig, do danes je prirastlo 348 novih knjig, tako da je torej v knjižnici skupaj 831 knjig. Na koncu je knjižničar poročal o razmerju do «Narodne čitalnice» in toplo priporočal, da naj se delo v čitalnici oživi, kar je potrebno, ako hočemo obdržati Ljudsko knjižnico, ki vrši važno kulturno nalogo. Po živahnih debatah je občni zbor sklenil, da stopita čitalniški odbor in odbor Sokola v dotiko vselej, kadar se bo vršila kaka javna prireditev, in odobril vsa poročila. V čitalniški odbor je občni zbor soglasno izvolil sledeče gospode: za predsednika Avgusta Nadilo, posojil. uradnika, za podpredsednika Josipa Deisingerja, trgovca, za tajnika Bogomila Orožna, asist. pharm., za blagajnika Antona Kašmana, trgovca, in za odbornika in obenem knjižničarja Antona Arharja, pisarn. eficijanta. Veselični odsek se je sestavil iz sledečih gospodov in gospodičen: Orožen Bogomir, Lavrič Mimica in Blaznik Gustav.

„Moških ne trpé!“ Tako se bo glasila burka v treh dejanjih, ki se bo igrala v nedeljo, 11. t. m. točno ob 8. uri zvečer v čitalniških prostorih kot ljudska predstava. Pridite vsi k tej predstavi, ki se hočete v resnici pošteno, po domače, in neprisiljeno zabavati. Vstopnina znaša: sedeži I. do III. vrste po K 1·—, IV. do VI. vrste po 60 v. in stojišča po 40 vin.

Radovljiške novice.

Osebne vesti. Sodnik g. dr. Janko Polec je poklican na službovanje h kasacijskemu dvoru na Dunaju. Čestitamo! V višji plačilni razred sta bila pomaknjena v zadnji seji c. kr. dež. šol. sveta dne 5. t. m. učitelja gg. Frančišek Jaklič in Ivan Šega.

„Rokovnjače“ vprizore tukajšnji marljivi diletantje s pomočjo nekaterih okoličanskih igralk in igralcev v nedeljo, dne 11. t. m. ob 7. uri zvečer v znanih gostilniških prostorih g. Rudolfa Kunstlja. Čisti dobiček je namenjen „Sokolu“. Vprizoritev bo pač nekaj popolnega — a poleg tega si je omislil „Sokol“ popolnoma nove kulise za to igro. Obeta nam izreden užitek. Zato vabimo vse, ki jim bije srce za naš slovenski narod: V nedeljo v Radovljico!

„Miklavžev večer“ se je obnesel prav dobro. Udeležba taka, da je bil obširni salon g. R. Kunstlja natlačeno poln. Otrok — iz vsega okoliša — je bilo nad 300, in „sv. Miklavž“ ni delal nobene izjeme — delil je vsem, kdor je prišel. Vsaj je namenjeno praznovanje „sv. Miklavža“ naši nežni mladini in blagor mladini, dokler se še veseli darov „sv. Miklavža“. To si naj zapišejo za uho vsi oni — ki so tako krčevito tiščali svoj mošnjiček, ko se jih je prosilo za mal dar otročičem.

Predavanje, ki ga je imel na praznik, dne 8. t. m. brat Matija Marinček v hotelu g. Rud. Kunstlja — namreč „Sokol v zasebnem življenju“ se je je obnesel popolnoma.

Tudi napredek! Podjetni gostilničar g. R. Kunstelj je nabavil za svoje goste biljard. Ker je čisti dohodek namenjen v zgolj narodne namene, je vedno dovolj igralcev, ki polagajo mal dar, domu na altar.

Na sv. Lucije dan imamo tu živinski sejm. Ako bo vreme po tem, upamo imeti dovolj sejmarjev.

Gospodarski del.

Tedenski sejem v Kranju dne 5. decembra 1910. leta. — Prignalo se je: 283 glav domače goveje živine, 28 glav bosanske goveje živine, 38 glav goveje živine hrvaške, 20 domačih telet, — hrvaških telet, 56 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, 2 domačih ovac, — hrvaških ovac, — koz, — buš in — bosanski bivol. — Za mesarja je bilo 144 glav domače govedi, 35 glav bosanske govedi in 42 domačih prašičev. Cena od kilograma žive teže: 88—90 vinarjev za pitane vole domače, 80—84 vinarjev za domače srednje pitane vole, 70—76 vinarjev za nepitane domače vole, 78—80 vinarjev za bosansko goved, 1 K do 1 K 10 vin. za teleta in 1 K do 1 K 04 vin. za prešiče za rejo, 1 K do 1 K 16 vin. za prašiče pitane. — Pšenica K 11·— proso K 7·25, rž K 8·—, oves K 8·50, ajda K 8·50, repno seme K —, detelno seme 68 K do 70 K, fižol ribničan K 12·—, mandalon K 12·—, koks 13 50 K, krompir K 3·50 za 50 kg.

Potni spomini.

Dalje.

Nižja Avstrija je na splošno bogata dežela. Na vzhod proti Ogrski in Moravski se razteza široka ravan v Moravsko polje, kjer se seje v veliki množini žito; pr čne se pa ondi tudi že saditev sladkorne pese, katera se prideluje skoro splošno po sosednji Moravski in Češki v veliki meri. Severovzhodna stran, okolica Dunaja ob Donavi ima krasne vinograde, katerih kultura se nahaja tudi po ravnini, ne samo po gričih in prekosolnčnih hribih. Zahodna stran ima lepe gozde. Prebivalstvo živi splošno v blagostanju.

V deželi je razvita obrt in trgovina, na katero gotovo veliko vpliva glavno mesto cesarstva. Kajti tja vodijo po naravi vsi viri bogastva. Tam je največ ter najbolje plačanega uradništva, zopet denarnih mogotcev, kapitalistov, kateri hočejo udobnosti življenja, katerim se za denar tudi vse nudi. Je pa tudi res, da je v nasprotju z zbranim in nakopičenm kapitalom tudi mnogo revščine, katere predstavitelj je tovarniško delavstvo.

Kmečki stan je v celoti dobro situiran. Povsod po deželi se kaže odločen odpor od strani kmetov proti židom, brez katerih ni dežele. Nižjeavstrijski kmečki stan je prav dobro organiziran gospodarsko kakor tudi politično v Kmečki zvezi, katera ima svoje glasilo in se tiska v 60 000 izvodih. Članarina kmečke zveze znaša letno 2 K, za katero prejme član dvakrat na mesec izhajajoči list in koledar. Da ima zveza dohodke, je založila svoje vžigalice, milo, sveče; v zalogi ima tudi klobuke za kmečke člane. Osrednji uradi gospodarske organizacije so v rokah in pod nadzorstvom deželnega odbora. Tako je večinoma vse kmečko zadružništvo pod revizijo deželnega odbora, bodisi posojilnice, kmetijske zadruge s skladišči, mlekarske, vinarske in druge zadruge.

Splošnih kmetijskih zadrug z obširnimi skladišči, poslopji, stroji in orodjem je po številu 21, z bilančno vrednostjo premičnin in nepremičnin 130.000 do 200 000 K. Po računskih zaključkih 30. junija 1908 znaša bilančna vrednost 2 223.732 K 23 vin. Deleži članov pri teh 21 zadrugah so znašali tačasno 463 219·40 K.

Prodale so te zadruge od 1. julija 1907 do 30. junija 1908 raznega žita, kakor rži, pšenice, ječmena, ovsa, sena, detelje, slame 347 228·66 kg, prevzetega od svojih članov. Nasprotno so prodale svojim članom gnojil, krmil, sploh kmečkih potrebščin 233.734 57 kg. Skupen promet v blagu je znašal tako 580.963 23 kg. Lepe številke! — Da se dosežejo taki vspehi, pripisovati je stanovski zavednosti in zadružni disciplini članov. Vsak član se drži, bodisi pri prodaji svojih pridelkov ali nakupu gospodarskih potrebščin, svoje zadruge. K temu je pripomoglo mnogo nekdanje odiranje judov, kateri so naseljeni po vsej deželi ter so imeli poprej vso kupčijo v rokah. Judovske odvisnosti so se rešili z gospodarsko organizacijo.

Te zadruge imajo navadno ob železničnem tiru lastne, obširne stavbe, katere se dvigujejo po več nadstropij. Nadstropja so razdeljena po lesenih oddelkih, kjer so prostori za hrambo vsake vrste žita posebej. V zadnjem najvišjem nadstropju so čistilni stroji, trijerji, pajtelni, v katerih se vse žito sortira, očisti in loči prahu; potem se loči po odvodilnih cevih ali kvintih v za dotično vrsto odmerjeni prostor. V teh predalih (kakor naše gorenjske kašče) ostane zrnje, da nastane ugodna cena, na kar se proda. Seveda ako dlje časa leži na miru, se mora večkrat prevračati in premešati.

Za gonilno moč strojem, trijerjem, pajtelnom, dviganju žita v podstrešje, na najvišjo točko, služi navadno bencinski motor, kateri so po 12 do 30 konjskih sil. Pritlični, oziroma podzemski prostori pa služijo za shranitev umetnih gnojil, močnih krmil, kakor otrobov, pres i. t. d.

Ker je v takih zadružnih skladiščih promet naravnost velikanski, kajti delovanje se razširja na cel sodni okraj, če ne na celo okrajno glavarstvo, imajo nastavljenih po eden ali tudi več plačanih uradnikov, da vodijo celo poslovanje. Naj služi nekaj številk o podrobnem delovanju takega skladišča v Gensersdorfu, menda po naše gosja vas, katera leži že na Moravskem polju; ono smatrajo kot najrodovitnejši del dežele, kakor v Moravski «Hanaško oko». Ondi je popolna ravnina, globoka plast zelo črne, humozne zemlje. V celi okolici ni dobiti kamenja ter ga vozijo za posipanje cest, železničnega tira iz bližnje Ogrske po železnici. Kmetje pridelujejo precej žita, veliko sladkorne pese, pečajo se pa tudi intenzivno z živinorejo, zato ima skoro vsaka vas svojo mlečno nabiralnico, da odpošilja zvečer po železnici mleko na Dunaj. Po onih krajih ne poznajo kozolcev, kateri ravno na Gorenjskem tako dobro služijo za sušenje žita, kakor tudi, da spravijo hitro z njiv snopje, da lahko sejejo takoj strnične sateže, kakor ajdo in repo.

Dalje prih.

Novosti založne tiskarne Iv. Pr. Lamprета v Kranju

Zelo aktualno! Ravnokar je izšel Zelo aktualno

7. snopič poljudne zbirke „Več lučí“:

:: Strašna grozodejstva v :: samostanu čenstohovskem.

Cena 20 vin. S tremi slikami. Cena 20 vin.

Po zaplembi druga izdaja.

Dobiva se v tiskarni Iv. Pr. Lampret in po knjigotržnicah.

Izšel je 8. snopič zbirke „Več lučí!“

Joj, joj, ta neznosna draginja!

V Kranju, dne 10. decembra 1910.

V državnem zboru razpravljajo sedaj o bančnem statutu. Slovenski klerikalec dr. Korošec pravi, da bodo njegovi pristaši glasovali proti. — V torek se izvrši volitev delegatov v avstrijske delegacije.

Kompromisni predlog vseučiliškega kluba. Jugoslovanski vseučiliški klub je torej sprejel «kompromisni» predlog ministrskega predsednika. Z 22 proti 6 glasom je bil sprejet predlog, da se ugodi želji visoke vlade, naj se vseučiliški predlogi izroče posebnemu pododseku proračunskega odseka. To ne pomeni samo, da je sedaj konec jugoslovanski obstrukciji proti italijanski pravni fakulteti, marveč tudi, da je popolni polom jugoslovanskega vseučiliškega postulata skoro zagotovljen. Značilno je, da je prav dr. Šušteršič predlagal sprejetje vladnega «kompromisa», ki je samo v formalnem oziru kompromis, v stvarnem oziru pa prekleto podoben popolni abdikaciji, tisti dr. Šušteršič, ki je prav do zadnjega časa imel pesti v zraku in na vse načine grozil vladi . . . Se mu pa pač hudo mudi, da bi se prikupil visoki cesarski vladi in si pridobil njeno milost.

Na Angleškem se vrše volitve v parlament. Dosedaj je izvoljenih 155 liberalcev, 207 unionistov, 29 članov delavske stranke, 54 Ircev in 5 pristašev O' Briena.

Umetnost in književnost

Komija in mineralogija za IV. razred gimnazij in realnih gimnazij. Spisal dr. Vladimir Herle, c. kr. gimn. profesor v Kranju, 86 slik, 2 fototipični prilogi, 1 zemljevid. Cena broširani knjigi 1·80 K, v platno vezani 2·20 K, 1910. Založila Katoliška Bukvarna v Ljubljani. Strani 110. — Vsebina je takole razvrščena: I. Osnovni nauki iz kemije. (1—16). II. Anorganična kemija in mineralogija. A. Nekovine. (17—35) B. Kovine. I. Lahke kovine. (45—60). II. Težke kovine. (70—87). III. Organična kemija in kemija ogljikovih spojin. (89—100). IV. Terminologični slovarček in kazalo. (103—110.) Knjiga je sestavljena jako pregledno. Pisana je v gladkem, prijetnem jeziku in lepo tekočem slogu. Besedilo ponazorujejo in pojasnujejo mnoge risbe, ki so napravljene jako lično in izdajajo spretnega risarja; pridejanih je tudi mnogo slik, izmed katerih nam zlasti ugajajo vse, ki se nanašajo na naše domače kraje (Postojnska jama; rezanje šote v okolici Bevk pri Vrhniki; državne soline v Kopru (Istra); pisani marmor z okamenin iz Podpeči pri Ljubljani; novi betonski most čez Savo pri Kranju); lomljenje živosrebrne rude v idrijskem rudokopu; šahtnica s kondenzatorji v Idriji). Tudi besedilo samo se povsod v prvi vrsti ozira na slovenske kraje; priloženi zemljevid jako naravno in poučno kaže najdišča opisanih prirodnin po slovenskem ozemlju. Dobro došle so tudi pod črto točne opazke, ki so deloma stvarnega značaja, deloma pa pojasnujejo in razlagajo v knjigi se nahajajoče tuje besede. — Knjiga dela vso čast naši šolski književnosti, pa pomeni prav tako vesel pojav v naši poljudno-znanstveni literaturi. Zato jo bodo s pridom rabili dijaki, in z uspehom bo po njej posegel vsak izobražence, ki se hoče na kratko in točno poučiti o temeljnih naukih kemije in mineralogije.

Naprednjaki! Podpirajmo in širimo svoje časopisje tako, kakor to delajo klerikalci. Napreduje le tista stranka, ki ima dober in zelo razširjen tisk. Zatorej berite in naročajte „Gorenjca“!

Svoje zdravje zadobite! Vaša slabotnost in bolečine izginejo. Vaše oči, živci, kite postanejo močne. Vaše spanje zdravo, zopet se boste dobro počutili, če boste rabili pravi Fellerjev fluid z znamko «Elsafluid». Tucat za poskušnjo 5 kron franko. Izdeluje ga le lekarnar E. V. Feller v Stubici, Elsin trg štev. 264 (Hrvaško).

Godovi prihodnjega tedna:

11. Damaz, Trazon, Vladimir, Živka; 12. Sinezij, Epimah, Široslav, Ratislav; 13. Lucija, Otilija, Vitača, Dobro; 14. Spiridijon, Vojmir, Zorislava, Uroš; 15. Jernej, Kristina. Vlastimir, Cvetana; 16. Evzebij, Albina, Smijan, Bogoslava; 17. Lazar, Berta, Stojslav.

Sejmi prih. teden na Gorenjskem:

13. v Mengšu in Radovljici (za blago in živino).

Novičar.

Baron Schwarz — odide? «Slawiches Tagblatt» poroča iz najzanesljivejših virov, da vloži kranjski deželni predsednik baron Schwarz v najkrajšem času prošnjo za vpokojitev. Njegovim naslednikom bo imenovan najbrž sedanji podpredsednik, dvorni svetnik grof Korinski.

Prizivu proti pritožbi radi prepovedi spomenika Adamiču in Lundru tudi deželna vlada ni ugodila. Tekom štirih tednov bo treba sedaj vložiti pritožbo na c. kr. ministrstvo za notranje zadeve.

Občni zbor «Narodne čitalnice» v Kranju se vrši dne 17. grudna t. l. točno ob poldevetih v društvenih prostorih. Naznanja se sledeči dnevni red: 1. Nagovor predsednika. 2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 3. Poročilo tajnika. 4. Poročilo blagajnika. 5. Poročilo knjižničarja. 6. Poročilo gospodarja. 7. Poročilo načelnika dramatičnega odseka. 8. Poročilo pevskega odseka. 9. Sprejem poslovnika. 10. Volitev sedmih odbornikov. 11. Volitev treh namestnikov. 12. Volitev pregledników računov. 13. Raznoterosti. Ker je čitalnica eno najvažnejših društev za družabno življenje, se pričakuje obilne udeležbe.

Današnja čitalniška predstava. Večja gorska vas, v kateri se vrši dejanje, je imela tri takozvane «tujce», t. j. vaščane, ki še ne prebivajo v vasi 10 let, torej tudi nimajo še domovinske pravice. Ali trenutek, ko imajo postati po postavi pristojni v občino, ni več daleč, in občani delajo na vse kriplje na to, da odstranijo čimprej nadležne jim tujce, ker se boje, da jih bo morala občina rediti v njih onemogloti. V vasi sta od teh tujcev ostala samo še steklar Tratnik in Tepkarjev Blaž, dočim je Črna Reza, ki so jo napol zvijačno, napol s silo omožili z nekim laškim brusačem, odšla že z svojim možem v svet. Največji sovražnik tujcev pa je vaški mogotec, župan Dobravec. Istega dne, ko ima prejeti za svoje izvenredne zasluge za občino zlati zaslužni križec, in ko mu odborniki z županikom na čelu pridejo čestitat, ponudi v svoji dobri volji došlemu Blažu v šali svojo sušilnico, malo kolibo v nakup, v svesti si, da revež nima bora v žepu. Ali Blaž na presenečenje vseh plača zahtevano neznatno kupnino in postane tako posestnik. V tem prihaja nenadoma Črna Reza, ki je zapustila svojega moža. Ljubezen do domovine jo je prignala nazaj, obupano roti župana, da jo pusti prebivati v občini. Vsi navzoči jo branijo in zagovarjajo, tudi Rupert, županov edinec, se potegne za njo, a župan ostane neizprosen, trd in veli jo kratkomalo odvesti na okrajno glavarstvo. Dobravec, ki je vsled Tratnikovega pričanja izgubil pravdo za sušilnico, je silno razkačen nad sodnikom in Tratnikom, in se zaklinja, da morajo takoj vsi tujci brez milosti iz občine. Blaž se čuti kot posestnik neizmerno srečnega in ves blažen ureja svojo kolibo, kakor pač zna in more, Tratnika pa nihče ne mara vzeti pod streho, vsi so še proti njemu zarotili in tudi vse njegove prošnje pri župniku nič ne izdajo. V občinski seji sklepajo vaški prvaki glede nadaljnjega postopanja z nadležnimi tujci. Tratnik v skrajni sili zaprosi okrajnega sodnika, da govori zanj in njegovo družino. Vse zaman, tudi sodnikova prizadevanja so bob ob steno. Med tem prerekovanjem pa prinese občinski redar žalostno novico, da se je Črna Reza obesila v vaškem zaporu. Ko izve županov sin, zal pa klubujoč fant, ki ljubi Tratnikovo hčerko Julijo, da mora Tratnik s svojo družino po svetu, sklene tudi on iti ž njimi kljub vsem očetovim opominom in jezi. Pa Tratnik ne mara iti zlepa iz svojega stanovanja, čeprav si občinski odbornik Kos na vse mogoče načine prizadeva, da bi ga zlepa spravil iz občine. Tratnik pa ostane trdovraten, češ, samo s silo ga izženejo in tudi vse prošnje njegove žene Neže in hčerke Julije nič ne izdado. Dobravec se mora poslužiti sile, torej pripelje orožnika, da ga iztira. Tratnik se ustavlja orožniku, Rupertu pa, ki hoče preprečiti to nasilnost, zavre kri, bori se z orožnikom, čegar puška se po nesreči izproži in usmrti Ruperta. Ob parah svojega edinca pa je župan popolnoma izpremenjen. Uvidi vso krivico, ki jo je prizadjal Črni Rezi in Tratniku, in spozna, da njegovo ravnanje s tujci ni bilo človeško in da se ni norčevati iz boga. Nič mu več ni za posvetni lišp in bliščo. Pripeti se mu ima zaslužni križec, odborniki prihajajo ponj, da ga popeljejo k slavnosti, pa on jih žalostno odslovi. Lastna nesreča ga je šele napravila dovzetnega tudi za tujo bol in tuje gorje.

Dva monumentalna nagrobna spomenika na pokopališču v Kranju. Na grobu znanega dobrotnika Janeza Majdiča in njegove rodbine so pred kratkim zgradili in dovršili v moderno-romanskem slogu lep mavzolej, ki ima v četverokotu 3·60 kvadratnih metrov in meri s križem vrh kupole približno 9 metrov višine. Mavzolej je zgrajen iz trdega granita iz Grisignana, ki je prijetne, rumenkastosive barve. Mavzolej je od tal do vrha sestavljen iz obdelanih, bogato profiliranih granitnih kosov (ves mavzolej ima nad 400 granitnih kosov), vogelni kamni kupole (naslonjači) so po en kubični meter veliki. Nad portalom, katerega timpanon nosita dve simbolični konzoli, se nahaja v polkrogu angelj miru, izdelal ga je akademični kipar Ivan Zajec. Zadnjo stran mavzoleja bo zakrival visok relief, predstavljajoč obče vstajenje, katerega izdela iz belega kararskega marmorja kipar Ivan Zajec. Dve okni ob straneh dobita slogu primerno steklo. Notranjost mavzoleja bo pokrival križasti obok, ki bo slikan primerno slogu; ventilirale pa ga bodo tri lukarne na kupoli; rakev je hermetično zaprta shramba, pokrita z mramornato ploščo v dvojni vklad. V rakev pod mavzolejem vodijo železne vzidane stopnice. Na Kranjskem ima večji mavzolej le še gospa Jožefina Hotschewar v Krškem in pesnik Anastazij Grün (Anton grof Auersperg) v Turnu pri Krškem; oba je napravila tvrdka Feliks Toman v Ljubljani. — Spomenik na grobu umrlega veletrgovca in veleposestnika Karla Puppa, je koncipiran v modernem slogu in je izdelan iz najfinejšega švedskega granita. Visok je 3·30 m in 2·75 m širok; vrhnji srednji granitni kos tehta nad 2000 kilogramov. Pod spomenikom se nahaja betonirana rakev, ki ima po najnovejšem sistemu izdelane etaže; rakev krije polirana plošča iz švedskega granita. Po prvotnem načrtu bi imel ob spomeniku stati bronasti kip žalujočega genija; sredi spomenika se nahaja cvetlična košarica. — Majdičev in Pupov nagrobni spomenik je fino in solidno izvršila tvrdka Feliks Toman v Ljubljani.

Drugo predavanje. Narodna Čitalnica v Kranju je priredila dne 3. grudna predavanje. Predaval je prof. Franc Dolžan o vodilnih mislih descendenčne teorije. Po pesniško navdahnjenem uvodu o človeku-tujcu je razložil jedro ali bistvo descendenčne ali razvojne teorije: višji organizmi so se razvili iz nižjih potom naravnih vzrokov. Ne samo individui, ampak cele vrste se razvijejo iz ene ali več enostavnih praoblik z združenimi zunanjimi in notranjimi vzroki. Naravoslovca Linné in Cuvier sta še bila mnenja, da so se vrste živali in rastlin ustvarile pri ustvaritvi sveta in da so od tistih dob stalne. De Lamark in Charles Darwin sta namesto hipoteze o stalnosti vrst učila hipotezo o spremenljivosti, o razvoju vrst, katera hipoteza je danes postala že znanstvena teorija, ker je splošno priznana. Bistvo razvojne teorije je neoporečno, samo razlaga je še danes večalimanj nepovoljna, oziroma nepopolna, to je vprašanje: na čem sloni razvojni proces, kje so vzroki, kje gonilne sile. Darwin trdi: boj za obstanek (struggle for life) in na tem slonеča izbera so glavni vzroki izpremenljivosti vrst. Zavedati pa se je treba, da to niso vsi vzroki, da je še veliko ugank, da še ne moremo razločiti vseh življenskih procesov potom mehaničnih vzrokov. Gotovo je, da je v boju za življenje v o l j a k življenju, k borbi prvi predpogoj. Vsa bitja ne prenašajo razvoj pasivno, boj za obstanek se nam ne vsiljuje samo od zunaj, ampak od njih je zavisno, biti ali ne biti. Razvoj torej obvlada vse, čeravno nam je še marsikaj nejasnega, vendar iz nerešenih nalog se ne sme sklepati na neveljavnost teorije. Tudi se ni treba bati, da bi človek izgubil svojo božjo podobo, če ima razvojna teorija prav in ž njo se ne napada vere, ki je nezavisna od vsake teorije. Nova teorija dokazuje ravno s tem svojo vrednost, da stavi vedno nova vprašanja in starim Ksenofonom lahko Darwin vzklikne: Niso razkrili bogovi vse pač ljudem v začetku, iščejo sami tedaj, polagoma najdejo boljše. Priznati moramo, da je gospod predavatelj v poljudni in lahko umljivi besedi razložil temeljne misli teorije, ki jo je vsestransko podprl z izbranimi primeri ter obenem kratkočasil z marsikaterim duhovitim dovtipom — žalibog pičlo število slušateljic in slušateljev.

Železni most čez Kokro na vsak način želi novih žrtev. Peljal sem se namreč v petek zvečer proti domu. Na mostu je voznik zapeljal tako nesrečno, da je bilo eno kolo na desni, drugo na levi strani počreznega kola. Zdajci konj nekoliko zavine, kolo pride na omenjeno ločnico, voz se nagne in zdrči naravnost proti „močni“ železni ograji. Konj pa — ki ga je voz zanesel — zadnji trenotek rine zopet na sredo, in voz oplazi ob ograjo v na pot viseči legi. Ah! Bil je občutek „viseti nad zijajočim groznim prepadom“. Sprva nisem imel sape, komaj sem se zavedel, kdaj smo dospeli čez most. In šele sedaj sem si dal duška nad —. Sklenil sem, da se čez ta prokleti most — ki mi je provzročil dosedaj še vedno znojnih kapljic — ne peljem več — zlasti pa še radi konjskega strašila „avtomobila“. A ne, da svoji zavarovalnici prihranim par tisoč kron, pač pa radi ljubega zdravja in ker nam nudi življenje vendar „tolikih dobrot“! Ne zvonite po toči!

Narodna čitalnica v Kamniku priredi v nedeljo, dne 11. decembra 1910 točno ob sedmih zvečer v društveni dvorani dramatično predstavo „Simona“.

Draginja. V parlamentu se vrši velika debata o draginji in po malem se je že tudi dosegel uvoz argentinskega mesa. A v poštev pridejo pri tem samo velika mesta in nihče se ne zmeni za mesta po deželi, dasi se v takem gnezdu draginja še bolj občuti, kakor n. pr. na Dunaju. Tako imajo pri nas v Kranju jajca fenomenalno ceno 14 vin., na Dunaju pa stanejo 8 do 12 vin. Kokoši, to se pravi piščeta, stanejo pri nas K 1·40 do K 2·—, na Dunaju K 1·20 do K 1·90. Krompir se prodaja pri nas kot posamezen kos, na Dunaju na kilo. Da, celo orehi so se podražili in jih dobiš 3 za 2 vinarja, in tako gre dalje in infinitum. Kaj se n. pr. pri nas počne z drvmi, je naravnost nečuveno, in skrajni čas je, da tu poseže vmes občina sama. Osobito bi tu polagali na srce našemu draginjsknmu odseku, čigar član na vso srečo naš dični Koblar ni, da uredi mero in uteži. Nič ne de, če bo tudi malo zamere začetkoma.

Stoletni rojstni dan je minuli petek praznoval vpokojeni cestar g. Franc Kosmač, ki je bil rojen 2. decembra 1810. leta. Starosti Radetzkyjevih veteranov želimo, da bi zdrav in čil dočakal tudi sto let svojega življenja.

Oderuštvo ali lakomnost. Naš cerkveni predstojnik, virilist in predsednik kmetijskega društva, dekan Koblar, je šel med agrarne oderuhe. Znano je, da je že svoj čas agitiral, naj bi kmetje, ki pripeljejo mleko v Kranj, nastavili ceno 1 litru na 20 vinarjev. Ko smo ga svoje čase malo okrcali raditega, je mož utihnil. A žilica mu ne da miru in letos je zopet začel. Kar v farovž povabi kmetske ženice in tam jih priduša, da dajó mleko prepoceni. Celo tako daleč se je izpozabil, da je na ugovor, da je mnogo revnih ljudi, ki za svoje otroke že sedaj komaj zmorejo za mleko — rekel: „Kdor pa nima toliko, da bi plačal liter mleka po 20 vinarjev, naj ga pa nikar ne pije.“ Lep vzgled krščanske ljubezni! Pa če kdo misli, da mu je za dobrobit kmetskega ljudstva, se prokleto moti. Stvar ima drug izvir. Znano je, da pase naš dekan poleg dušnih ovčic in kozlov tudi kravice, za te ima lep hlev. Mleko teh šekastih kravic prodaja po 20 vin. liter, dočim ga prodajajo kmetice le po 16 vin. Iz tega kalkulira ta ekonomična modrost sledeče: Ako bi kmetice prodajale mleko tudi po 20 vin., bi bila ena in ista cena in marsikdo, ki kupuje sedaj od kmetic, bi kupoval potem pri meni in poleg mojih molznih kravic bi postali molzne kravice tudi Kranjci in marsikatera kronica bi padla tako v moj mošnjiček. Da bi na ta način odvzel kmeticam zaslužek, to mu prav nič ne otežčuje vesti. Je pač res krščanski mož, ta naš Tone Koblar! Škoda res velika, da ga občinski odbor ni izvolil za predsednika draginjskega odseka.

Lastno pošto so po dolgem moledovanju izposlovali nekateri Stražiščanje, zlasti trgovci. Voditeljicam te pošte je imenovana gdč. Windischer iz Kranja. Poslovati začne z novim letom. Kakor čujemo, hočejo to pošto vtakniti v staro šolo, tik poleg farovža. Ali res ni dobiti drugega prostora v Stražišču?

Naš dobri prijatelj dekan Koblar je zopet enkrat nervozen. Kar v «gvalo» mu ne gre, da naša čitalnica tako imenitno prospeva, medtem ko mežnarija, ali kakor jo oficielno imenujejo «Ljudski dom», laborira na marasmus senilis. Ker pa nima prav nikakega resnega povoda se hudovati nad delavnostjo Čitalnice, je za kratek čas enkrat privlekel Miklavžev večer na prižnico. To je bilo groma zadnjo nedeljo v cerkvi! Pa, čujte, kaj mu ni prav! Nedostojno se mu zdi, da se vlači njegovega patrona sv. Antona k tako nedolžnim prireditvam kakor je Miklavžev večer. Miklavž že, ampak Anton pa ne. Da je bil pri teh izvajanjih tudi malo nesramen, to se razume. Ker ni mogel napraviti dovtipov na moške, je pa malo potegnil našo mladino ženskega spola. «Norca se bo delala v Čitalnici s sv. Antona, med tednom pa moli k njemu». Brž čas je mislil, da govori o starih deviških tercijalkah, ki molijo k sv. Antonu za — moža. Pa se je očividno motil. Naša mladina je vzlic vsem katoliškim zavodom, že toliko izobražena, da dobro ve, da je vse to humbug in da spadajo nazori kakor jih razvija častiti gospod Koblar že davno v staro šaro. No, Miklavžev večer je pokazal, da je bil nedeljski njegov glas, glas vpijočega v puščavi, zakaj prireditev je bila naravnost izborno obiskana. — Ko je možakar dovolj opral sv. Antona, se je spravil na sobotno predavanje: Descendenčna teorija! Kaj je to našemu Koblarju? Nauk, da se je človek razvil iz opice! Kratko pa malo, a jedrnato, kajne! Če je častiti gospod morda pri tem nase mislil?! Pa najsibo že kakorkoli, neokusne so take pridige in drugega pomena niso, kakor da se človek v tem pustem in deževnem času, zopet enkrat prav prisrčno nasmeje.

Pevski zbor «Narodne čitajnice» v Kranju je bil od slovenske pevske «Zveze» naprošen, da odpošlje temu odboru prav kratek zgodovinski opis svojega obstoja. Ker so se pa nekatere stvari v njem črtale, je postal opis nejasen. Da popolnimo to poročilo, ki smo ga potem čitali v «Slov. Narodu», priobčujemo ga v nastopnem še enkrat v umevnejšo informacijo. Narodna čitalnica v Kranju, ki je bila ustanovljena l. 1863, je gojila v svojem društvu ves čas narodno in umetno petje. Od početka so nastopali moški, pa tudi mešani zbori samo ob raznih večjih prilikah, in sicer le takrat,

kadar je nanesla potreba. L. 1895 pa so še pričele šele pod vodstvom g. prof. A. Stritofa redne pevske vaje in pravi pevski nastopi v koncertnem smislu. Od leta 1899 dalje do leta 1906 je imela čitalnica samo moški zbor. Tega leta pa se je ustanovil pod okriljem čitalnice sedanji moški in mešani zbor z lastnim pevskim odsekom, pričele so se zopet redne pevske vaje in koncerti ter se je sestavil uzorni pevski red, ki velja toliko kakor pravila in poslovnik pevskega zbora. Moški zbor šteje letos 24 pevcev, ženski zbor pa 30 pevk, skupno torej 54 petje izvršujočih članov.

Čitalniški pevski zbor v Kranju je minulo nedeljo — kakor smo že zadnjič javili — sodeloval pri koncertu Zveze slovenskih pevskih društev. Listi so prinesli jako laskave ocene o tem nastopu. „Slovenski Narod“ piše v svoji torkovi jutranji izdaji: „Kot zadnji nastop je bil nastop mešanega zbora „Čitalnice“ v Kranju. Proizvajali sta se točki „Barčica“, narodna, harmoniziral O. Dev, ter „Zaman pod oknom“. osmeroglasen mešan zbor od E. Adamiča. Pevski zbor se odlikuje po prav dobrih ženskih glasovih, katerim pa niso sorazmerni moški glasovi. Zborovodja g. V. Rus je v tej svoji stroki prav dobro na mestu in na vsakogar napravi njegova mirnost najboljši vtisk. Skladba „Zaman pod oknom“ je ena najtežjih Adamičevih del. Prehodi so silno lepi, a obenem tudi jako težavni in treba je mnogo truda, predno se izvedejo brez napake. Konec te pesmi je posebno izrazit in občudovali smo izvajalce, s kako lahkoto in gotovostjo nastavljajo tako fortissimo, kot še mnogo težji pianissimo. Mešani zbor „Čitalnice“ smemo brez bojazni uvrstiti na odlično mesto najboljših mešanih zborov, kar jih premoremo.“ „Jutro“ pa ocenjuje takole: „Pevski zbor kranjske „Čitalnice“ se je ugodno prezentiral z dvema muzikalnima točkama. Kot prvo je zapel po Osk. Devu harmonizirano „Barčico“, katero odlikuje prijetna melodika; posebnih težkoč na pevce ne stavi in tudi nikakih prononsiranih rafiniranosti. E. Adamičev mešan zbor „Zaman pod oknom“ je pa v nasprotju s prvim zborom dosti težaven; skladba je zgrajena tako, da oklepata mešani zbor najprej moški in zatem troglasen zbor; konec je šesteroglasen. G. kapelnik Rus je nastopil s sigurnim, dobro izvežbanim zborom; moški zbor se odlikuje po nekaj voluminoznih basih, ženski zbor je pa istotako ljubek v sopranih, kakor mogočen v altih.“ — Lepo kritiko je prinesla tudi „Ljubljančanka“.

Iz Sovodnja. Tukajšnje kmetsko izob. društvo, je imelo svoj redni občni zbor dne 20. novembra. Izvolil se je sledeči odbor: M. Šifrar predsednik; Fr. Kalman, podpredsednik; odborniki: Iv. Bogataj, E. Reinhart, Iv. Treven, namestniki ter predledniki uačunov: M. Guzelj, E. Telban, E. Treven ter Fr. Jezeršek. Odbor.

V upravni odbor tržiške železnice je deželni odbor kranjski poklical deželnega glavarja pl. Šukljeta

V Zagoricah pri Bledu je dne 7. t. m. umrl v visoki starosti 85 let g. Josip Pretnar. Naše sožalje!

Miklavžev večer za velike otroke, ki se je vršil preteklo sredo v kranjski „Narodni čitalnici“, je privabil toliko proste in neprisiljene zabave želečega občinstva, da je bila dvorana kmalu premajhna, tako da se je tudi bralna soba doma lega napolnila. Večer je otvoril sv. Miklavž in njegovo spremstvo s sijajnim nastopom in govorom. Nato se je podal v dvorano in po kratkih, a večkrat težavnih nalogah, ki jih je stavil na posamezne, vsakogar primerno obdaril. Daril je pa bilo zelo veliko in povečini jako lepa, vsak jih je komaj nesel domov. Ko so bila darila razdeljena in ko se je sv. Miklavž dodobra prepričal o znanju vseh, se je s kratkim govorom in v zadovoljstvu poslovil od vseh udeležencev z obljubo, da pride čez leto dni zopet mednje. Nato se je dvorana izpraznila in preselili smo se v stranske prostore. Kmalu pa nas je vzdignila godba slav. gasilnega društva z lepim valčkom k plesu — in zasukalo se je staro in mlado. Vnel se je prav animiran ples, ki je trajal do jutra. Plesala se je tudi četvorka in beseda pod vodstvom našega aranžerja g. Franca Crobatha ml. Tako je uspel cel večer naravnost sijajno in slav. čitalniškemu odboru k tej prireditvi prav iz srca čestitamo. Upamo, da je tudi gmotni uspeh zadovoljiv.

S Pristave pri Tržiču se poroča: V nedeljo, dne 20. novembra so šli štirje gospodje iz Tržiča v Pristavo domov. Ko srečajo dva človeka, jima voščijo dober večer. Dobili so surov odgovor in kar naenkrat začneta tista dva človeka brez vsakega povoda na glavni cesti streljati. Velika sreča je, da ni bil nihče zadet. Eden ali drugi gospodov bi bil gotovo zadet, da niso tekli. Streljala sta dva nemškutarja, to je dva človeka, ki pa nemškega jezika niti ne znata dobro. Kako se pišeta, bi vedela povedati neki Kurnik in neki Sedej. Podobni slučaji so se zgodili že večkrat. Človek ni ponoči nikoli varen pred pijano nemškutarsko druhaljo.

Nesreči. Posestnico Ano Dobravec v Črnučah je te dni njena dekla pri mešanju krme sunila iz neprevidnosti z gnojnimi vilami v levo roko in jo težko ranila. — Pri igranju je padla sedemletna Katarina Gradišar v Sp. Dupljah pri Kranju ter se težko poškodovala na desni nogi.

Deželna zveza gostilničarskih zadrug na Kranjskem v Ljubljani razpošilja naslednji oklic: Velecenjeni tovariši! Leta 1907 se je pojavila prvič med gostilničarstvom splošna želja in potreba po sklicanju vsegostilničarskega shoda na Kranjskem. Na tem shodu se je gostilničarstvo oglasilo z ostrimi protesti proti neznosnim težavam, s katerimi se mora boriti naša obrt. Ker je znano, da se le na neprestano trkanje in klicanje odpro zahtevam in pravicam vrata, je sklenila deželna zveza gostilničarskih zadrug na Kranjskem, da nadaljuje akcijo, ki jo je pričela gostilničarska zadruga ljubljanska leta 1907, in razširi program o naših zahtevah in težnjah po odpomoči še bolj ter skliče zopet splošni gostilničarski shod v Ljubljani dne 15. decembra 1910. Po dnevnem redu, ki ga obenem podajamo, razvidite, kako mnogotere so težkoče in krivice, proti katerim se moremo ubraniti složni, krepko in združeni. Da bo manifestacija za naše pravice tim silnejša, naj pride vsakdo na shod, komur le količkaj dopušča čas, vsak komur je mar njegov lastni blagor in napredek. Načelstva zadrug naj store v polni meri svojo dolžnost ter obvestijo in povabijo vse svoje člane, kjer pa še ni gostilničarstvo organizirano, pošljemo kot vabilo te okrožnice zavednim tovarišem, od katerih pričakujemo, da te oklice razdele in da bodo tudi z besedo navduševali tovariše za obisk velepomembnega shoda. Ne le, kdor je dobil to pismo v roko, je vabljen, vabljen je vsak gostilničar, naj si bo od koderkoli, vsak ima pristop k shodu in ga bomo pozdravili kot dobrodošleca. Ne bodemo prirejali nikakih komersov ali zabav, namen shoda je edino stvaren in hočemo le povzdigniti svoj glas v korist našega stanu in v obrambo gostilničarske obrti. S tovariškim pozdravom odbor.

Iz deželnega šolskega sveta. Imenovani so: Karl Blažič za Ovšiše, Ana Vavken za Cerklje, Val. Rožič za Šmartno pri Tuhinju za definitivne učitelje, oziroma učiteljice; za nadučitelja v Zalogu je imenovan Anton Drašček, za učiteljico v Zalogu Izabela pl. Födransperg. Za Dobravo pri Kropi je imenovan Anton Kadunc, za Krašnjo Marija Germek.

Kmetijsko predavanje. V nedeljo, dne 11. t. m. bode v Selcih predaval deželni sadjarski instruktor M. Humek o povzdigi sadjarstva. Zlasti se bode oziral pri svojem predavanju na sledeče točke: Vpeljava in razširjenje enotnih, tamošnjim krajevnim razmeram primernih sadnih vrsi, sajenje in oskrbovanje sadnega drevja.

V okrajni cestni odbor blejski je imenoval deželni odbor Ivana Markeša, posestnika in hotelirja na Boh. Bistrici, in Gabrijela Ferjana, posestnika in gostilničarja v Ribnem.

Nesreča na železnici. Z Bohinjske Bistrice, 6. dec. 1910. Danes ob pol 11. uri zjutraj je vozil tovorni brzovlak z navadno hitrostjo iz postaje v predor. V bližini magacina so delali delavci na progi. Delavec Anton Munih ni pazil na vlak. Dasi so mu tovarši klicali, naj skoči proč, se ni pravočasno umaknil. Stroj ga je zadel s cilindrom s tako silo v levo stran ledja, da je revež odletel na drugo stran tira in si razbil črepinjo na glavi, zlomil levo roko in dobil tudi nevarne notranje poškodbe. Tovariši so ga prenesli domov v stanovanje. Da bi okreval, ni upati. Zapušča vdovo z več nepreskrbljenimi otroci.

Za Ciril-Metodov obrambni sklad je dosedaj prijavljenih 854 kamnov.

Popravek. V poročilo koncerta «Sloge» je napravil tiskarski škrat danes teden par jako neljubih pomot. Mesto besed: «Da je orkester, ki ima sedaj ustanovo slovanskega orkestra . . ., naj se čita: Da je orkester, ki ima sedaj sestavo salonskega orkestra . . . In potem namesto: Dirigent, konservatorist g. Ž. Polašek je vnel orkester donove finese . . ., čitaj pravilno: Dirigent, konservatorist g. Ž. Polašek je uvel v orkester nove finese . . . Je še nekaj drugih napak, ki pa so jih cenjeni čitatelji že itak sami popravili.

*

Razstava v Welsu 1910. Razsodniki so zopet podelili Singer Ko., akcijski družbi, ki ima svojo filijalko tudi v Kranju štev. 53, najvišje odlikovanje, srebrno državno kolajno v priznanje prvoredne zmožnosti in vzornosti njenih izdelkov.

Pater Mačoh — oče. Iz Čenstohova poročajo: V zaporu v Petrikovu je v sredo porodila Helena Mačoh, ljubica patra Mačoha, znanega čenstohovskega junaka in vdova njegovega brata, katerega je sam umoril. Vedno lepše reči.

Bogati berač. V Trstu je obnemogel vsled lakote 64letni krošnjar na cesti in se zgrudil. V bolnišnici so dobili pri njem vrednostne listine v skupni vrednosti 19.000 K in 300 K v gotovini. — Na Reki je bil aretiran 73 letni starček Pavel Meršič, ker je bil prevsiljiv. V podlago pri njegovi suknji so dobili zašitih 600 K v zlatu in v bankovcih.

Darila.

Za družbo sv. Cirila in Metoda je bilo izročeno našemu uredništvu K 12·25, katero svoto je nabrala gospodična Ana Maljeva, ker je za stavo pojedla eno prav slano klobaso. — **Za Sokolski dom na Jesenicah** je daroval g. Jos. Velkavrh, stotnik v Banjaluki K 5·—. Živel naslednik!

Zahvala.

Podpisani se najiskreneje zahvaljuje tako v imenu učiteljstva kakor tudi v imenu otrok vsem onim, ki so pripomogli, da se je proslavljenje 80 letnice cesarjevega rojstva, ki ga je obhajala radovljiška šolska mladina dne 2. decembra t. l. tako dostojno izvršila. V prvi vrsti gre pač zahvala radovljiškemu krajnemu šolskemu svetu, imenoma njegovemu predsedniku, prijatelju mladine g. dr. J. Vilfanu, za velikodušni dar, ki je omogočil pogoščenje šolarjev, g. c. kr. okrajnemu glavarju Fr. Župneku, ker je prisostvoval vsej prireditvi in slednjič gospema Rojčevi in Sajovčevi, ki sta tako vrlo pomagali pri pogoščenju. — Za petrazredno ljudsko šolo v Radovljici, 6. decembra 1910: **Iv. Šega.**

Tiskarskega vajenca

... sprejme ...

tiskarna Iv. Pr. Lampret v Kranju.

Elektrarna M. Mayr, Kranj

sprejme takoj 275 3—1

vajenca.

Prednost imajo izučeni ključavničarji.

V manjšem kraju Gorenjske želi najeti dijak 273

sobico za več mesecev

Ponudbe na upravništvo „Gorenjca“.

Obrtniški koledar za leto 1911

Izdal Jos. Hauptman, oficijal trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani. Koledar ima za 3—2 **obrtnike mnogo poučne vsebine.** 267

Cena 60 vinarjev, poslan po pošti 70 vinarjev. Dobiva se v vseh knjigarnah in pri izdajatelju.

Mlin v najem

se odda takoj. 5 tečajev. Prilika za trgovino z žitom. Vprašanja na 2—2 268

Josipa Kogovšeka v Idriji.

Kdor ve razločiti dober likér od slabega, ... hoče imeti želodčni likér

Po slabem pitju
Si bolan,
Od tega boš
Vesel, močan!

„Florian“ ne slabi in ne omami ampak daje moč in veselje do dela.

Postavno varovano.

Loterijska srečka dne 3. decembra t. l.:
Trst 13 16 90 24 84

113 18-17

Popravila šivalnih strojev

se izvršujejo v naši delavnici točno in stvarno.

SINGER Co.,

delu. družba šiv. strojev.

Največja in najstarejša trgovina s šivalnimi stroji v Avstriji.

Kranj, Glavni trg 53.

Edina slovenska kisla voda

Tolstovrška slatina

241 6—5

je po **zdravniških strokovnjakih** priznana med najboljšimi planinskimi kislimi vodami, je

izborno zdravilo

za katare v grlu, pljučih, želodcu in črevesih, za želodčni krč, zaprtje, bolezni v ledvicah in mehurju ter pospešuje tek in prebavo. Tolstovrška slatina ni le izborno zdravilna, temveč tudi osvežujoča

namizna kisla voda.

Odlikovana je bila na mednarodni razstavi v Inomostu 1896 in na higijenični razstavi na Dunaju 1899.

Naroča se pri **oskrbništvu Tolstovrške slatine,** pošta **Guštanj** (Koroško), kjer se dobe tudi ceniki in prospekti.

Del čistih dohodkov gre v narodne namene.

Slovenci! Svoji k svojim! Zahtevajte povsod le Tolstovrško slatino! Vsaka slovenska gostilna naj ima edino slovensko kislo vodo.

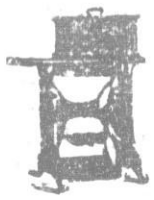

Šivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 49 52-44

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporoča svoje najbolj priznane

šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastonj.

G. Tönnies

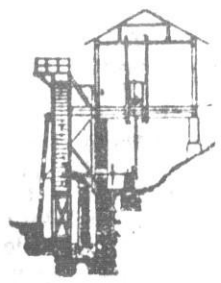

v Ljubljani 52-30 138

tovarna za stroje, železo in kovinolivarna priporoča kot posebnost **žage in vse stroje** za obdelovanje lesa. Francis-turbine osobito za žagine naprave zvezane neposredno z vratilom. Motorje za bencin in surovo olje, najcenejša gonilna sila.

Zagrebški

Franck

kot tovarniško znamko

priporočujemo kot priznano ***najboljši*** *pridatek za kavo!*

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik

LJUBLJANA,

Slomškova ulica št. 4.

Stavbeno-okovno in konstrukcijsko ključavničarstvo.

Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru, obmejno omrežje, vežna vrata, balkoni, verande, stolpne križe, štedilnike i. t. d

Specijaliteta: 83 52-39

valjični zastori (Rollbalken).

Zastonj in poštnine prosto

pošlje na zahtevo vsakomur pravkar izdani katalog:

Domača knjižnica 1911.

Seznam izbranih najboljših del slovenske literature in svetovne literature v dobrih prevodih

knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg, Ljubljana.

271 3—1

---

4 1/4

RAZGLAS.

Mestna hranilnica v Kranju naznanja, da bo zvišala počenši s l. januvarjem 1911 obrestno mero za vse hranilne vloge od 4% na

4 1/4 %

4 1/4 4 1/4

Obresti se pripisujejo h kapitalu dvakrat na leto, to je dne 30. junija in dne 31. decembra vsakega leta, ne da bi bilo treba vlagateljem zglaševati se v ta namen še posebej pri hranilnici.

Rentni davek plačuje hranilnica sama iz svojega.

Uradne ure za stranke so vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 4. ure popoldne.

Ravnateljstvo mestne hranilnice v Kranju

dne 1. decembra 1910.

4 1/4

Ne kupujte
nič drugega proti 242 24—6
KAŠLJU
hripavosti, kataru, zaslizenju, krčevitem in hrznem kašlju kakor okusne
KAISERJEVE prsne karamele
s tremi jelkami
5900 not. over. izpričeval od zdravnikov in privatnikov zagotavljajo siguren uspeh. Paket 20 in 40 vin., doza 60 vin.
Dobi se jih v lekarnah: Karel Šavnik, pri sv. Trojici v Kranju in H. Roblek v Tržiču.

POZOR!

264 52—3

Slav. občinstvu v mestu Kranju in okolici najuljudneje naznanjam, da sem prevzel od gosp. J. Potuška
BRIVNICO
katero sem uredil prav udobno in higijenski. Prodajam in izdelujem lase, kite in raznovrstne podložke hitro in po najnižji ceni. Največja snaga. Točna in hitra postrežba.
Se priporočam s spoštovanjem **Mirko Kacevš,** brivec in lasuljar.

Mestna hranilnica v Radovljici

je prvi, najvarnejši in največji zavod za nalaganje denarja
v pol. okraju Radovljica na Gorenjskem.

Mestna hranilnica v Radovljici obrestuje vse hranilne vloge po 4¼ od sto. Vse narasle in nedvignjene obresti pripisuje dvakrat na leto h kapitalu, in sicer 30. rožnika in 31. grudna, ne da bi bilo treba to zahtevati. Rentni davek od teh obresti plačuje mestna hranilnica sama, tako da dobi vsak vložnik 4 K 25 v od sto čistih obresti in poleg tega še dvakratne obrestne obresti na leto. Za vse vloge in njih obrestovanje jamči v smislu od c. kr. deželne vlade za Kranjske v imenu c. kr. ministrstva notranjih zadev — potrjenih pravil **mesto Radovljica** z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo — in poleg tega hranilnica s svojim premoženjem in svojim rezervnim zakladom, kateri znaša sedaj nad **200.000 K.** :: **Mestna hranilnica v Radovljici daje največjo varnost za hranilne vloge med vsemi drugimi denarnimi zavodi v polit. okraju Radovljica. Zato nalagajo c. kr. sodnije in drugi c. kr. uradi vse vloge od nedoletnih otrok in druge denarje le pri tej mestni hranilnici.** — Kdor želi iz drugega denarnega zavoda prenesti denar v Mestno hranilnico v Radovljici, izroči naj ji le vložno knjižico, da se obrestovanje ne pretrga, dvig preskrbi hranilnica sama. Kdor želi pri Mestni hranilnici v Radovljici nalagati denar po pošti brezplačno, zahteva naj pri hranilnici poštne položnice, katere so vsakemu na razpolago.

Posojila na zemljišča

Posojila na zemljišča dovoljuje proti 5% obrestovanju na amortizacijsko dobo, katero si lahko vsak dolžnik sam določi, namreč proti vračilu na 14, 16½, 19½, 25 ali 36 let, izjemoma tudi na 50 let.

Tako vračilo jeza vsakega dolžnika zelo ugodno, ker poplača napravljeni dolg z malimi odplačili mimogrede z obrestmi. Kdor si izposodi drugod recimo 300 K s 6% obrestmi, plača zanje v 36 letih 648 K golih obresti, ostane toraj še vedno 300 K dolžan. **Dolžnik mestne hranilnice v Radovljici se pa dolga docela iznebi, dasi plača v celi dobi še za 97 v manj.** Nadalje dovoljuje tudi posojila na menice in proti zastavi vrednostnih papirjev. Tudi za posojila je Mestna hranilnica v Radovljici prvi zavod v polit. okraju Radovljica. Kdor želi najeti posojilo ali dobili kaka druga pojasnila, zglasi naj se v hranilnični pisarni nasproti c. kr. okrajne sodnije, kjer se uraduje vsak dan od pol 9. do 12. ure dopoldne in od pol 3. do 5. ure popoldne razen v nedeljah in praznikih.

165—23 **Ravnateljstvo Mestne hranilnice v Radovljici.**

Pivovarna Jul. Staré v Mengšu

priporoča

svoje priljubljeno pivo, kakor marčno

pivo

I. in II. vrste, bavarsko, vležano v sodčkih in steklenicah, pričakujoč obilnih naročil.

Ustanovljeno leta 1818.

261 26—4

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Delniška glavnica K 5,000.000 K. **Stritarjeva ulica štev. 2** Rezervni fond K 450.000.

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu in Sarajevu 73 52—40

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih $4\frac{1}{2}\%$

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

Na debelo in na drobno!

205 52—14

Anton Adamič

veletrgovina galanterijskega, modnega ter norimberškega blaga

KRANJ :: Glavni trg.

Važno za Božič in božično drevo.

Uljudno naznanjam slavnemu občinstvu, da imam letos velikansko ter krasno zalogo igrač in daril za božič. Radi obilega direktnega nakupa mi je mogoče slavno občinstvo postreči po jako ugodnih cenah in brez konkurence, kakor še ni bilo dosedaj. 251 13-7

Posebni oddelek in razstava igrač v I. nadstropju je vsakemu brez obveznosti nakupa pripravljeno v prijazen pogled in prepričanje o cenah.

Velika izbera daril za odrasle, božičnih razglednic, okraskov za drevo, pratik in koledarjev.

Konc. zobarski atelje

ni več v Kranju

od sedáj nadalje samo v

Ljubljani

Stritarjeva ulica 7.

44 52—49

Konc. zobotehnični atelje

O. Seydl

: Edini :

zobo zdravniški tehniški .·. atelje v Kranju

dr. Eduard Globočnik

v isti hiši, kjer je lekarna.

Ordinacije vsak dan, tudi ob nedeljah.

Ne zamenjajte mojega zobozdravniškega in zobotehniškega ateljeja s konc. zobarskim ateljejem, ki je v prejšnjih časih v Kranju ordiniral samo ob nedeljah.

Umetni zobje se izgotove v enem dnevu, popravila v nekoliko urah, začasna popravila takoj. Vsa zobotehniška dela izvršuje izkušen zobotehnik, ki je moj sodelavec že izpočetka in ki v tem poslu ostane tudi še nadalje. Tako mi je mogoče cenjenemu občinstvu garantirati za dovršeno delo. Atelje je opremljen :: z najmodernejšimi in najrazličnejšimi potrebščinami in pripomočki. ::

Glinaste peči

147 52-25

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporoča

Avgust Drelse

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

Zlate svetinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najboljše kosmetično zobočistilno sredstvo

Seydlin

Izdelovatelj **O. Seydl**

Ljubljana, Spital.-Stritar.ul. 7

42 52—49

dobi se v lekarni Svetik

Čitajte in priporočajte!

„Več luči!“

Poljudna zbirka potrebnih, poučnih, zabavnih in aktuelnih spisov za slovensko ljudstvo. Izhaja periodično, najmanj štirikrat na leto.

1. snopič: Cerkvene pristojbine ali štolnina z dodatkom Kako se določa kongrua?
2. snopič: Kako sina oprostim vojaščine in druge važne določbe glede vojaške dolžnosti.
3. snopič: HALLEYJEV KOMET (REPATICA)
4. snopič: Bira, kongrua in cerkvena konkurenca
5. snopič: Štiri črtice, namreč Nekaj iz življenja fajmoštra Božidarja Kozamernika. — Kako dolg rep je imel pes svetopisemskega Tobije. — V nebesih. — Konec sveta in sedež za „nebeško kraljestvo“
6. snopič: KAKO JE LEP VOJAŠKI STAN . . .
7. snopič: Strašna grozodejstva v samostanu čenstohovskem. Po konfisk. II. izdaja.
8. snopič: Joj, joj, ta neznosna draginja!

Cena 30, oz. 20 vin.

Dobiva se v založni tiskarni Iv. Pr. Lampret v Kranju ter v knjigarnah in trafikah

Posojilnica v Radovljici

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

s podružnico na Jesenicah

sprejema **hranilne vloge** od vsakega in jih obrestuje

po $4\frac{1}{2}\%$

brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Posojila

se dajejo na vknjižbe brez amortizacije po $5\frac{1}{4}\%$ ali z 1% amortizacijo, na menice pa po 6% :: Eskomptirajo se tudi trgovske menice.

Denarni promet v letu 1909:
K 4,000.000

Rezervna zaklada iznaša:
K 100.623·40

Posojilnica sprejme tudi vsak drug načrt amortizacijskega dolga.

Uraduje se v centrali in v podružnici

vsak dan od 8.—12. ure dopoldne

in od

2.—6. ure pop. izvzemši nedelje in praznike.

Poštno-hranilnični račun centrale št. 45.867.

Podružnice na Jesenicah št. 75.299.

181 52-19

Izdaja konsorcij »Gorenjca«. Odgovorni urednik Miroslav Ambrožič. Lastnina in tisek Iv. Pr. Lampreta v Kranju.